

Jämställdhet före och efter pandemin

Maria Stanfors

Centrum för ekonomisk demografi

LUND
UNIVERSITY

Syfte och frågeställningar

- Syfte: att beskriva mäns och kvinnors tidsanvändning i Sverige före pandemin och diskutera om trender är hållbara efter pandemin, i ljuset av en åldrande befolkning
- Varför ska vi bry oss om det obetalda hem- och omsorgsarbetets fördelning mellan kvinnor och män?
- Hur använder män och kvinnor sin tid?
- Varför och hur skulle det obetalda hem- och omsorgsarbetet och dess fördelning mellan kvinnor och män påverkas av pandemin?
- Efter pandemin, hur ska vi tänka kring det obetalda hem- och omsorgsarbetet och hur det fördelas mellan kvinnor och män?

Jämställdhet

Tidsanvändningsdata

- SWETUS 1990/91, 2000/01, 2010/11 (SCB)
- Tidsdagböcker (1440 min per dag) vardag och helg
- När, var och med vem
- Tiominutersintervall
- Följer internationell vedertagen metodik
- Aktiviteter kodade på olika aggregationsnivå (>100-5)
- Stressupplevelser kopplade till den aktuella dagboksdagen

Könsskillnader i tidsanvändning

- Sverige = jämställt föregångsland, men ändå ojämställd tidsanvändning
- ♀ och ♂ lika långa arbetsdagar (ca 9 h vardagar och 5 h helgdagn)
- ♀ utför mer obetalt arbete (54 min) medan ♂ utför mer betalt arbete vardagar (1 h 22 min)
- Ojämn fördelning av arbetsuppgifter: hushållsarbete minst jämställt
- ♀ större ansvar för hem och omsorg → jobbar oftare deltid och tar ut mer föräldraledighet
- Anhörigomsorg mindre könstypiskt än omsorg om egna barn, men olika avvägningar för ♀ och ♂ och stress

Könsskillnader i tidsanvändning

- Inga tidigare erfarenheter av hur en pandemi påverkar tidsanvändning
- Lågkonjunktur = färre arbetade timmar
- Lågkonjunktur = mer utbildning, obetalt arbete, sömn, fritid men enligt etablerade könsmönster
- Under pandemin: vissa förlorade jobbet men framför allt stängde samhället ner - alla var hemma mer
- USA: corona → ökade könsskillnader (föräldrar > andra)
- “Den svenska strategin” dämpade sannolikt en sådan utveckling
- “Den svenska strategin” visade på det obetalda arbetets praktiska betydelse, äldreomsorgens svagheter samt vikten av formellt stöd vid sidan av anhörigomsorg

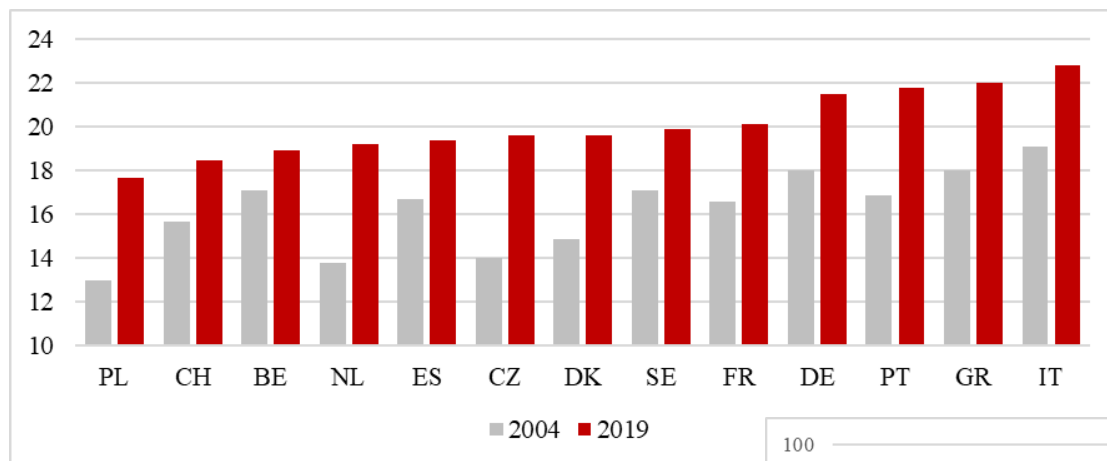

Efter pandemin: Fokus på det obetalda hem- och omsorgsarbetet

- Välfärden beroende av fler arbetade timmar
- Sverige framskjuten position vad gäller jämställdhet (♀ på am) och åldrande befolkning
- Social infrastruktur mer utbyggd för barn än för äldre
- Sedan 1980-talet: anhörigas omsorgsinsatser för äldre har ökat medan äldreomsorg har minskat
- Ökad ojämlikhet (kön, klass, etnicitet) både bland dem som ger och tar emot anhörigomsorg
- Satsningar på anhörigstöd för att kompensera, potentiellt med fel målbild
- Kunskapsluckor avseende den kanske viktigaste gruppen = ♀ + ♂ i arbetsför ålder

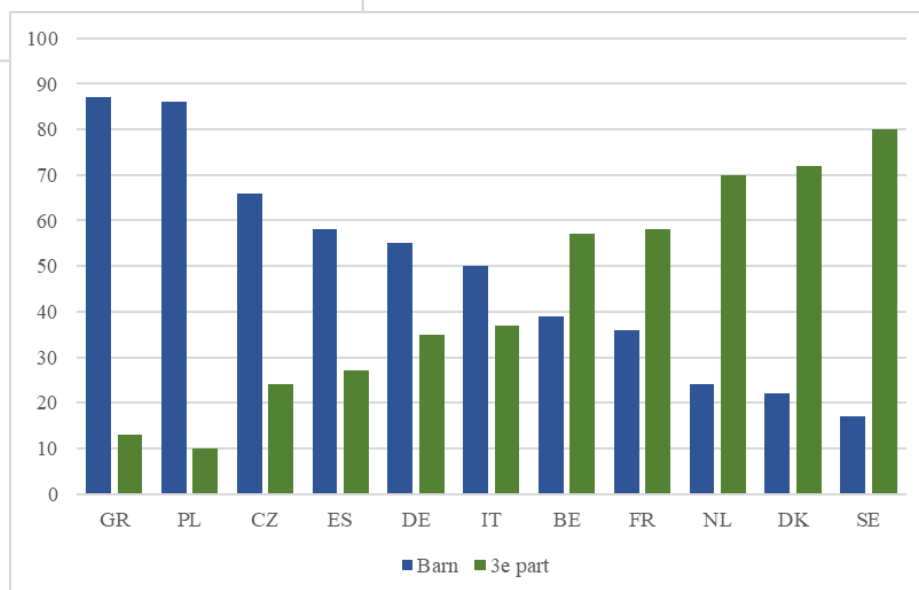

Vem ska ta hand om de allt fler äldre då fler ska jobba längre?

Andel 65+ av befolkningen i Europa (OECD 2020)

Svar på frågan "Vem bör ta hand om åldrade föräldrar?" (Eurobarometer 2007)

Sverige vs andra länder

- Korrelation: tillgång på offentlig äldreomsorg och medelålders kvinnors förvärvsarbete
 - * SWE: rel hög tillgång på offentlig äldreomsorg och högt arbetskraftsdeltagande bland medelålders ♀
 - * SWE: vanligt att ge regelbunden men inte intensiv omsorg - ovanligt att bo ihop med gamla föräldrar
 - * SWE: ♀ + ♂ (i arbetsför ålder) utför annan typ av omsorg än i övriga länder; kombinerar förvärvsarbete och anhörigomsorg; anpassar arbetstid men lämnar inte arbetskraften
- Omsorgsansvar (ffa om intensivt) förknippat med olika avvägningar bland ♀ och ♂
 - * SWE: omsorgsansvar förknippat med stress bland ♀

Hur förstå och förklara anhörigomsorg, förvärvsarbete, fritid och stress?

- Ekonomisk tidsallokeringsteori: betalt arbete + fritid + hushållsarbete/omsorg = 24h
- Tidsallokering beror på val som varierar med individ- och hushållsegenskaper samt nationell kontext
- Könsskillnader i linje med specialisering
- Val begränsas av resurser, avvägningar mellan omsorg och andra aktiviteter; brist på autonomi → stress
- Konflikt arbete-familj, krav, splittrat fokus → stress

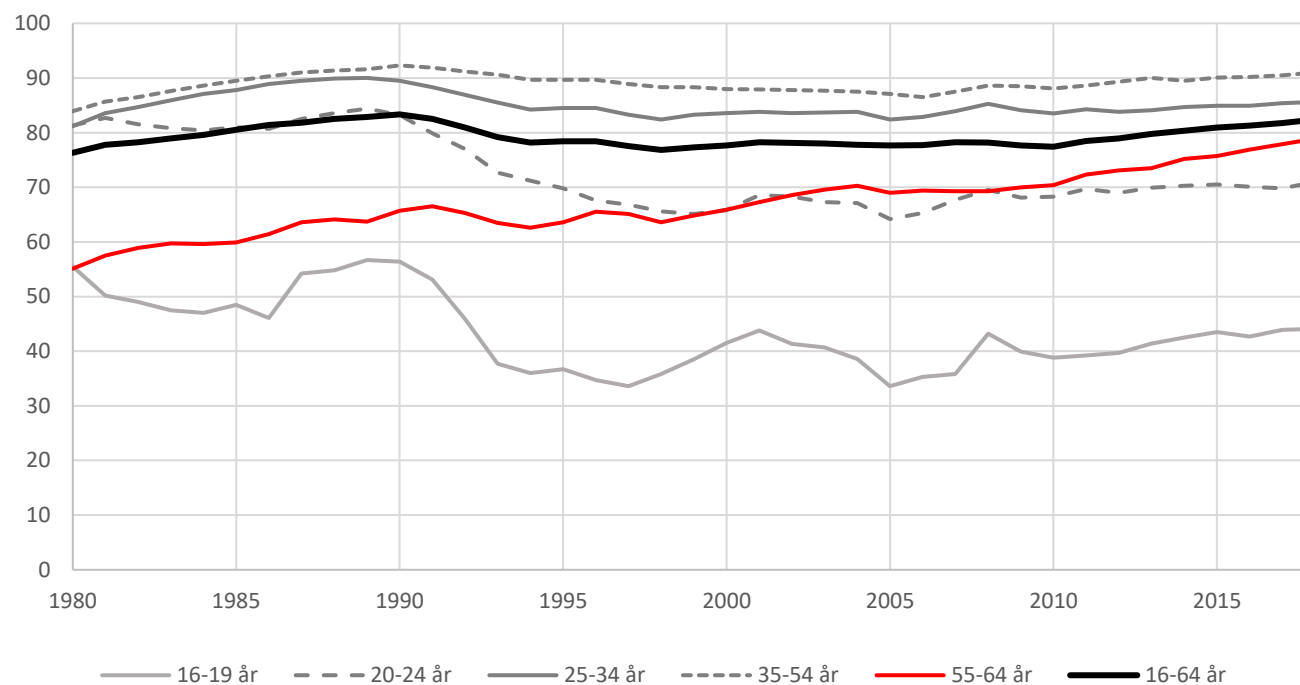

Att tänka på efter pandemin

- Kontexten viktig för hur relationen mellan betalt och obetalt arbete ser för ♀ och ♂
- Sverige har varit ett föregångsland på många sätt
- Social infrastruktur avgörande – medierar både klass- och könsskillnader
- Fler äldre arbetsföra i arbetskraften avgörande, både för enskilda individer, samhällsekonomin och välfärden
- Det obetalda hem- och omsorgsarbetet genererar stora värden i termer av skugginkomst och besparingar, inte minst för samhället
- Ev kostnader (stress och lägre inkomst) bärs av individer

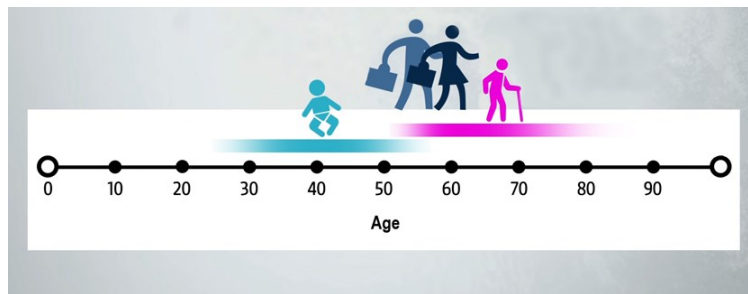

Relativa arbetskraftstal, kvinnor 16-64 år, 1980–2018

Att tänka på efter pandemin

- Stort behov av stöd för omsorgsgivare, för deras inkomster och välbefinnande!
- Ett gott åldrande en rättighet – stärk äldreomsorgen
- Vi behöver uppmärksamma omsorgens betydelse – både som betalt och obetalt arbete
- Vi behöver anpassa socialförsäkringssystemet för omsorgsansvar över livscykeln

<https://areena.yle.fi/1-50330914>

Tack för att ni lyssnade!

